

Προσεγγίζοντας την ποιότητα της αναγνωστικής πολιτικής των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών

Άννα-Μαρία Ολένογλου¹ & Χριστίνα Μπάνου²,

¹ Πτυχιούχος Τμήματος Αρχειονομίας – Βιβλιοθηκονομίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, email: olenoglou_a@yahoo.gr

² Λέκτορας, Τμήμα Αρχειονομίας – Βιβλιοθηκονομίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Ιωάννου Θεοτόκη 72, 49100 Κέρκυρα, τηλ. 26610-87416, email: cbanou@ionio.gr

Περίληψη

Στο σημερινό υβριδικό περιβάλλον συνύπαρξης του εντύπου με το ηλεκτρονικό – ψηφιακό δημοσίευμα, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες καλούνται να ανταποκριθούν στις επιστημονικές ανάγκες και να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες της ακαδημαϊκής κοινότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες της πληροφόρησης, ώστε να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών τους. Η αναγνωστική πολιτική οφείλει να αποτελεί προτεραιότητα των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, στοχεύοντας στους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές με σκοπό να ενθαρρύνει και να προωθήσει την ανάγνωση, και ακολούθως να καλλιεργήσει τις αναγνωστικές προτιμήσεις τους. Ειδικότερα, οι φοιτητές αποτελούν μια δυναμική ομάδα χρηστών των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, καθώς οι αναγνωστικές συνήθειες και γενικότερα η αναγνωστική συμπεριφορά τους βρίσκονται υπό διαμόρφωση. Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη μακροπρόθεσμης αναγνωστικής πολιτικής, η οποία θα στηρίζεται στη μελέτη της αναγνωστικής συμπεριφοράς των φοιτητών, πρέπει να συνιστά ουσιαστικό στοιχείο της αποστολής και της πολιτικής της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης – υπηρεσίας πληροφόρησης. Το άρθρο εστιάζει στην ποιότητα στις δράσεις και τις δραστηριότητες της αναγνωστικής πολιτικής, η οποία στοχεύει στην ανάπτυξη και εδραίωση δια βίου αναγνωστικών τακτικών και συνηθειών. Για τον σκοπό αυτό έγινε ποιοτική ανάλυση της σχετικής βιβλιογραφίας και μελέτη προηγούμενων

ερευνών αναγνωστικής συμπεριφοράς. Συμπερασματικά, οι προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές, ως μελλοντικοί επιστήμονες και επαγγελματίες, στηρίζονται στην αξιολόγηση και στη διαχείριση της πληροφορίας. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μέσω της αναγνωστικής πολιτικής, εκπαιδεύουν τους χρήστες τους, ώστε να εξελιχθούν σε δημιουργικούς αναγνώστες. Η ποιότητα της αναγνωστικής πολιτικής, όπως εφαρμόζεται μέσα από τις επιμέρους δράσεις, συνδράμει στη διαμόρφωση επιστημονικού ήθους και στην παροχή μεθοδολογίας και εργαλείων για την αξιολόγηση της πληροφορίας.

Λέξεις Κλειδιά : Ανάγνωση, αναγνωστική πολιτική, ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, φοιτητές, ποιότητα

1. Εισαγωγή

Στο σημερινό υβριδικό περιβάλλον συνύπαρξης του εντύπου με το ηλεκτρονικό – ψηφιακό δημοσίευμα, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες καλούνται να ανταποκριθούν στις επιστημονικές ανάγκες και να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες της ακαδημαϊκής κοινότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες της πληροφόρησης, ώστε να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών τους (Simmonds & Andaleeb, 2001). Μια από τις προτεραιότητες των βιβλιοθηκών-υπηρεσιών πληροφόρησης πρέπει να είναι ο σχεδιασμός μακροπρόθεσμης αναγνωστικής πολιτικής με στόχο τη διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού και την καλλιέργεια των αναγνωστικών προτιμήσεών του. Ειδικότερα, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες οφείλουν να σχεδιάζουν και να αναπτύσσουν αναγνωστική πολιτική για τους προπτυχιακούς φοιτητές, οι οποίοι αποτελούν μια δυναμική ομάδα χρηστών των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, καθώς οι αναγνωστικές συνήθειες και η αναγνωστική συμπεριφορά τους βρίσκονται υπό διαμόρφωση (Banou et al, 2008).

Απαραίτητη προϋπόθεση για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη μακροπρόθεσμης αναγνωστικής πολιτικής αποτελεί η έρευνα και η γνώση των αναγκών, προσδοκιών και αντιλήψεων των χρηστών σχετικά με την ανάγνωση. Για τον λόγο αυτό, οι Υπηρεσίες Πληροφόρησης πρέπει να πραγματοποιούν σε τακτά χρονικά διαστήματα έρευνες αναγνωστικής συμπεριφοράς μέσω της διακίνησης ειδικά σχεδιασμένου ερωτηματολογίου. Σημαντική είναι, επίσης, η γνώση των δυνατοτήτων και των πόρων του πανεπιστημίου, ώστε να αξιοποιηθούν όσο το δυνατόν περισσότερο. Οι δράσεις, μέσω των οποίων πραγματοποιούνται οι στόχοι της αναγνωστικής πολιτικής, διαφέρουν ανάλογα με την ιστορία, τη φυσιογνωμία και τις οικονομικές δυνατότητες του πανεπιστημίου, τις ανάγκες και τις προσδοκίες των αναγνωστών και των δυνάμει αναγνωστών, τις συνεργασίες, το βαθμό αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών της πληροφόρησης. Το άρθρο εστιάζει στις δράσεις και τις ενέργειες, δια των οποίων υλοποιούνται οι στόχοι της αναγνωστικής πολιτικής σε μια μεταβαλλόμενη εποχή.

2. Αναγνωστική πολιτική των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών και οι έρευνες για την αναγνωστική συμπεριφορά

Σημαντικός στόχος των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών-υπηρεσιών πληροφόρησης είναι η ικανοποίηση των επιστημονικών, ερευνητικών και πληροφοριακών αναγκών των χρηστών τους. Αναμφίβολα, κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχει επαναπροσδιοριστεί ο ρόλος των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, οι οποίες καλούνται να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες της πληροφόρησης, να αξιολογήσουν την ποιότητα των παρεχόμενων πληροφοριών και να προσφέρουν πρόσβαση στον ολοένα αυξανόμενο όγκο της πληροφορίας προσφέροντας ταυτόχρονα τα εργαλεία της αξιολόγησής της στους χρήστες (Κωσταγιόλας, 2006. Simmonds & Andaleeb, 2001). Σε αυτό το πλαίσιο, η διερεύνηση και ακολούθως η ικανοποίηση των αναγκών και των προσδοκιών των χρηστών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση.

Η αναγνωστική πολιτική αποτελεί μια πτυχή της πολιτικής βιβλίου και έχει ως στόχο την προώθηση της ανάγνωσης, τη διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού, την καλλιέργεια και τη διαμόρφωση των αναγνωστικών προτιμήσεων μέσω δράσεων και πρωτοβουλιών, που ποικίλουν ανάλογα με τον τόπο, τη χρονική στιγμή, τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, τις υπάρχουσες αναγνωστικές συνήθειες και ανάγκες των αναγνωστών ή των δυνάμει αναγνωστών (Βαπου et al, 2008. Krolak, 2005). Ο σχεδιασμός της αναγνωστικής πολιτικής πρέπει να είναι μακροπρόθεσμος και να αξιοποιεί στο έπακρο τις υπάρχουσες δυνατότητες. Συνεπώς, κάθε Υπηρεσία Πληροφόρησης οφείλει να αναπτύξει την αναγνωστική πολιτική ανάλογα με τις ανάγκες, την παράδοση και τους στόχους της. Οι έρευνες για την αναγνωστική συμπεριφορά προσφέρουν τη δυνατότητα στις βιβλιοθήκες-υπηρεσίες Πληροφόρησης να γνωρίσουν τους υπάρχοντες αλλά και δυνάμει χρήστες τους, ώστε ακολούθως να σχεδιαστεί αποτελεσματική, μακροπρόθεσμη αναγνωστική πολιτική. Οι δυνατότητες, που προσφέρονται σήμερα, λόγω της χρήσης των νέων τεχνολογιών της πληροφόρησης είναι σημαντικές. Επιπροσθέτως, οι συνεργασίες, η ιστορία και οι συλλογές της βιβλιοθήκης, τα παλαιά και σπάνια βιβλία, οι οικονομικές δυνατότητες, η διεύθυνση και το ανθρώπινο δυναμικό της βιβλιοθήκης αποτελούν παραμέτρους που πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν κατά τον σχεδιασμό της αναγνωστικής πολιτικής (Μπάνου, 2007. IFLA, Reading section, 2007).

Όσον αφορά στην Ελλάδα, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου έχει πραγματοποιήσει δύο πανελλήνιες έρευνες αναγνωστικής συμπεριφοράς (ΕΚΕΒΙ, 1999. ΕΚΕΒΙ, 2004). Σύμφωνα με την πρώτη από αυτές, το 38% του συνολικού πληθυσμού είναι αναγνώστες (ΕΚΕΒΙ, 1999) και σύμφωνα με τη δεύτερη το 34% διαβάζει (ΕΚΕΒΙ, 2004). Πάνω από 10 βιβλία ετησίως διαβάζει περίπου το 8,5% του συνόλου των αναγνωστών, σύμφωνα και με τις δύο έρευνες. Σημαντικό, πάντως, είναι ότι οι φοιτητές δηλώνουν σε μικρότερο ποσοστό (17,6%) ότι δεν διαβάζουν (ΕΚΕΒΙ, 2004), γεγονός που αναδεικνύει τη φυσιογνωμία και τις δυνατότητες της εν λόγω ομάδας.

Έρευνα για την αναγνωστική συμπεριφορά και αντίληψη των προπτυχιακών φοιτητών/φοιτητριών του Ιονίου Πανεπιστημίου πραγματοποιήθηκε το 2007, με στόχο να διερευνηθούν οι αναγνωστικές συνήθειες, αντιλήψεις, τακτικές και ανάγκες της συγκεκριμένης ομάδας χρηστών (Βαπου et al, 2008). Διακινήθηκε σε όλα τα

τμήματα του Ιονίου Πανεπιστημίου ειδικά δομημένο ερωτηματολόγιο, το οποίο συμπληρώθηκε από το 20% των προπτυχιακών φοιτητών. Τα αποτελέσματα μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη και το σχεδιασμό αναγνωστικής πολιτικής από την ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη του Ιονίου Πανεπιστημίου (Banou et al, 2008). Σύμφωνα με την έρευνα διαπιστώνεται ότι το 74.33% των φοιτητών/φοιτητριών του Ιονίου Πανεπιστημίου είναι αναγνώστες. Το μεγαλύτερο ποσοστό, γύρω στο 40% δήλωσε ότι διαβάζει από 4 έως 9 βιβλία, ενώ από 10 βιβλία και πάνω δήλωσε ότι διάβασε το 34,03%. Διερευνήθηκαν, επίσης, η συχνότητα της ανάγνωσης, το είδος και ο αριθμός των αναγνωσμάτων καθώς και ο τρόπος επιλογής τους, τα αίτια και ο στόχος της ανάγνωσης, ο ρόλος της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης ή/και άλλων βιβλιοθηκών, όπως των Δημοσίων, στη διαμόρφωση της αναγνωστικής συμπεριφοράς και στην επιλογή των αναγνωσμάτων, η επίδραση των σπουδών στη συχνότητα και την ποιότητα της ανάγνωσης, η ανάγνωση ή όχι ψηφιακών δημοσιεύσεων, ο τρόπος απόκτησης των αντιτύπων (Banou et al, 2008). Διαφοροποιήσεις σημειώνονται ανάλογα με το φύλο, το έτος σπουδών αλλά και το Τμήμα φοίτησης.

Οι έρευνες αναγνωστικής συμπεριφοράς αποτελούν αναγκαίο και αρχικό εργαλείο για το σχεδιασμό μακροπρόθεσμης αναγνωστικής πολιτικής, η οποία βεβαίως εξαρτάται και από άλλους παράγοντες, όπως για παράδειγμα τους οικονομικούς πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό που διαθέτει η Υπηρεσία Πληροφόρησης. Τα αποτελέσματα των ερευνών συνδράμουν στην πληρέστερη κατανόηση των αναγνωστικών συνηθειών και των πληροφοριακών, εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών αναγκών των χρηστών, καθώς και στην κατηγοριοποίηση των χρηστών σε ομάδες και κατηγορίες (Μπάνου, 2007), ώστε να σχεδιαστούν δράσεις για την κάθε κατηγορία ξεχωριστά.

3. Σχεδιασμός αναγνωστικής πολιτικής στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες

3.1 Προϋποθέσεις για τον σχεδιασμό αναγνωστικής πολιτικής

Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός της βιβλιοθήκης-υπηρεσίας πληροφόρησης πρέπει να περιλαμβάνει τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και την υλοποίηση αναγνωστικής πολιτικής. Κατά τον σχεδιασμό αναγνωστικής πολιτικής οι στόχοι μιας Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης είναι κυρίως οι εξής (Krolak, 2005. Banou et al, 2008):

- αύξηση των χρηστών-αναγνωστών,
- αύξηση των εικονικών επισκέψεων (visit-sessions) του website της βιβλιοθήκης,
- αύξηση των χρηστών που συμμετείχαν ή παρακολούθησαν κάποια/ες από τις εκπαιδευτικές, ενημερωτικές, επιστημονικές δραστηριότητες της βιβλιοθήκης,
- καλλιέργεια των αναγνωστικών προτιμήσεων των αναγνωστών,
- διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού με συγκεκριμένες ομάδες αναγνωστών μέσα από στοχευμένες δράσεις (όπως, για παράδειγμα, παιδιά, έφηβοι, άτομα με ειδικές ανάγκες),
- αξιολόγηση του υλικού της συλλογής της βιβλιοθήκης.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τον αποτελεσματικό σχεδιασμό της αναγνωστικής πολιτικής είναι η γνώση της κατάστασης της βιβλιοθήκης σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της. Ακολούθως, τίθενται οι στόχοι και οι δράσεις, μέσω των οποίων θα πραγματοποιηθεί η δημιουργία των νέων χρηστών-αναγνωστών, και προσδιορίζονται τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν και το προβλεπόμενο κόστος. Οι δράσεις και τα μέσα διαφέρουν ανάλογα με τις ανάγκες και τις προσδοκίες των χρηστών, όπως αυτές έχουν κατηγοριοποιηθεί σύμφωνα με την προηγηθείσα από την ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη έρευνα για την αναγνωστική συμπεριφορά και αντίληψη των χρηστών, ιδίως των φοιτητών (Banou et al, 2008). Παράλληλα, σημαντικό ρόλο κατά το σχεδιασμό της αναγνωστικής πολιτικής διαδραματίζουν οι οικονομικές δυνατότητες, η ιστορία και το εύρος των συλλογών της βιβλιοθήκης, η ανάπτυξη συνεργασιών, καθώς και η διάθεση για καινοτομία, η οξυδέρκεια και οι δυνατότητες των στελεχών της βιβλιοθήκης.

Στα παραπάνω, πρέπει να συνυπολογιστεί και ο ρόλος των νέων τεχνολογιών της πληροφόρησης. Ειδικότερα, για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η παράδοση, η ιστορία και η φυσιογνωμία του πανεπιστημίου, οι σχολές και τα τμήματα που υπάρχουν και τα γνωστικά αντικείμενα που θεραπεύονται, οι ερευνητικές, επιστημονικές ανάγκες του διδακτικού-ερευνητικού προσωπικού, καθώς και οι συνήθειες και οι προσδοκίες των χρηστών της βιβλιοθήκης. Σημαντική παράμετρος, επίσης, είναι η Διοίκηση του Πανεπιστημίου, η Επιτροπή Βιβλιοθήκης αλλά και η συνεργασία των διδασκόντων με τη βιβλιοθήκη (Μπάνου, 2007).

Οι δράσεις, δια των οποίων υλοποιούνται οι στόχοι της αναγνωστικής πολιτικής, ποικίλουν και καθορίζονται από τους προαναφερθέντες παράγοντες. Η καλή λειτουργία της βιβλιοθήκης-υπηρεσίας πληροφόρησης, ο εμπλουτισμός των συλλογών, η δυνατότητα άμεσης πρόσβασης αλλά και αξιολόγησης της πληροφορίας, η διαρκής επιμόρφωση των στελεχών, η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και η γνώση των δυνατοτήτων και των προσδοκιών των χρηστών αποτελούν προαπαιτούμενο για την ανάπτυξη της αναγνωστικής πολιτικής (IFLA, 2007. Krolak, 2005). Επιπροσθέτως, κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της αναγνωστικής πολιτικής της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης είναι σημαντική η συνεργασία με άλλες ακαδημαϊκές ή άλλου τύπου βιβλιοθήκες (όπως τις δημόσιες και τις δημοτικές) αλλά και με εκδοτικούς οίκους, βιβλιοπωλεία, εθνικά κέντρα βιβλίου, μουσεία και άλλους φορείς παραγωγής, διαχείρισης και διακίνησης της πληροφορίας.

3.2 Δράσεις για την προώθηση της ανάγνωσης. Το παράδειγμα του Penn Reading Project του Πανεπιστημίου της Pennsylvania

Η προβολή της βιβλιοθήκης-υπηρεσίας πληροφόρησης είναι σημαντική ιδιαίτερα στους πρωτοετείς φοιτητές. Η γνωριμία αυτή μπορεί να γίνει με ενημερωτικά φυλλάδια, με ξεναγήσεις στο χώρο της βιβλιοθήκης από τους βιβλιοθηκονόμους, με ενημέρωση και παρότρυνση από τους διδάσκοντες, με οδηγούς έντυπους και ηλεκτρονικούς, οι οποίοι θα πληροφορούν και θα καθοδηγούν για τη χρήση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης (ωράριο, κατάλογοι, τρόπος δανεισμού, χρήση του διαδικτύου, αναζήτηση τεκμηρίων κ. ά.). Απαραίτητη, βεβαίως, είναι η συνεργασία των βιβλιοθηκονόμων με το διδακτικό-ερευνητικό προσωπικό του πανεπιστημίου. Σε

αυτό το σημείο, πρέπει να σημειωθεί ότι είναι αναγκαία η διεξαγωγή σε τακτά χρονικά διαστήματα ερευνών μέσα από ειδικά δομημένα ερωτηματολόγια, με στόχο τη διερεύνηση των αναγκών και του βαθμού ικανοποίησης των χρηστών από τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, ώστε ακολούθως η βιβλιοθήκη να προβεί σε απολογισμό και ενδεχομένως να επαναπροσδιορίσει τη στρατηγική της (Simmonds & Andaleeb), 2007).

Οι δράσεις, δια των οποίων υλοποιούνται οι στόχοι της αναγνωστικής πολιτικής της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης, περιλαμβάνουν τη διεξαγωγή συνεδρίων, ημερίδων, σεμιναρίων, καθώς την οργάνωση εκθέσεων και εκδηλώσεων (όπως ομιλίες, βιβλιοπαρουσιάσεις, συναυλίες), είτε αξιοποιώντας τους ιδίους πόρους της βιβλιοθήκης, είτε και σε συνεργασία με άλλους φορείς (Banou et al, 2008. Μπάνου, 2007). Στις προαναφερθείσες δραστηριότητες πρέπει να προστεθεί η δημιουργία λεσχών ανάγνωσης, οι οποίες αποτελούν ακόμη ένα κίνητρο για την καλλιέργεια των αναγνωστικών προτιμήσεων. Κατά τη δημιουργία και λειτουργία λεσχών ανάγνωσης σημαντική είναι η ενδεχόμενη συνεργασία με άλλους φορείς του βιβλίου, όπως με εκδοτικούς οίκους και βιβλιοπωλεία, το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, με άλλες βιβλιοθήκες-υπηρεσίες πληροφόρησης, με μουσεία κ. ά. Επίσης, οι ακαδημαϊκές εκδόσεις του πανεπιστημίου ή/και η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη μέσω της παραγωγής τεκμηρίων συμβάλλουν στην προώθηση και την ανάδειξη του υλικού και των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης. Σε πολλές περιπτώσεις, προβλέπεται η έκδοση κειμένων με στόχο την ενθάρρυνση της ανταλλαγής απόψεων, την καλλιέργεια των αναγνωστικών προτιμήσεων ή την εξυπηρέτηση των στόχων μιας λέσχης ανάγνωσης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η δραστηριότητα Penn Reading Project του Πανεπιστημίου της Pennsylvania, στο πλαίσιο της οποίας εκδίδονται κείμενα. Το Penn Reading Project ξεκίνησε το 1991 από μια ομάδα καθηγητών του Πανεπιστημίου της Pennsylvania με στόχο την ανταλλαγή απόψεων, την ενθάρρυνση της ανάγνωσης και τη συζήτηση γύρω από συγκεκριμένα λογοτεχνικά κυρίως κείμενα. Δημιουργήθηκε έτσι το πλαίσιο για τακτικές συναντήσεις μικρών ομάδων καθηγητών και φοιτητών που συζητούσαν για ένα συγκεκριμένο βιβλίο, το οποίο εκδιδόταν από τις ακαδημαϊκές εκδόσεις του πανεπιστημίου [University of Pennsylvania Press, Philadelphia]. Μεταξύ των έργων που έχουν εκδοθεί κατά τα δεκαεπτά αυτά χρόνια περιλαμβάνονται οι *Βάκχες* του Ευριπίδη, ο *Φρανκενστάιν* της Μ. Σέλλεϋ, η *Μεταμόρφωση* του Φ. Κάφκα, η *Αυτοβιογραφία* του Benjamin Franklin. Η επιλογή του βιβλίου, που θα εκδοθεί κάθε χρόνο, αποφασίζεται από μια επιτροπή αποτελούμενη από καθηγητές, φοιτητές και διοικητικό προσωπικό (Franklin, 2005). Εκκινώντας από έναν κατάλογο εκατό βιβλίων καταλήγουν σε εκείνο που τελικά θα εκδοθεί.

Στην προαναφερθείσα περίπτωση η ακαδημαϊκή κοινότητα επιτυγχάνει τον ουσιαστικό διάλογο, την καλλιέργεια των αναγνωστικών προτιμήσεων και βέβαια την προσέλκυση νέων αναγνωστών μέσα από μια δραστηριότητα, η οποία αξιοποιεί τους πόρους του πανεπιστημίου, εμπλέκει μεγάλο αριθμό διδασκόντων και φοιτητών, συνεργάζεται με τις ακαδημαϊκές εκδόσεις και τη βιβλιοθήκη, καταλήγει στην έκδοση ενός βιβλίου, το οποίο ακολούθως λειτουργεί ως αφετηρία και ερέθισμα για αναγνώσεις, συναντήσεις και συζητήσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, δημιουργούνται δυνατότητες ουσιαστικού διαλόγου και συστηματικής καλλιέργειας των

αναγνωστικών προτιμήσεων. Το Penn Reading Project αποτελεί μια επιτυχημένη πρωτοβουλία και δραστηριότητα και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για παρόμοιες δραστηριότητες, οι οποίες θα στοχεύουν στη γενικότερη καλλιέργεια των αναγνωστικών προτιμήσεων των φοιτητών, καθώς και στην ενθάρρυνση και εδραίωση της ανάγνωσης και του διαλόγου ως τρόπου ζωής.

3.3 Ο ρόλος των νέων τεχνολογιών της Πληροφόρησης

Στη σημερινή, μεταβαλλόμενη εποχή η εξέλιξη των νέων τεχνολογιών της πληροφόρησης, και ιδιαίτερα του διαδικτύου, προσφέρει νέες δυνατότητες στη διάδοση της πληροφορίας (Bolter, 2006. Phillips, 2004). Καθώς οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες απευθύνονται σε ένα κοινό, το οποίο είναι εξοικειωμένο με τη χρήση των νέων τεχνολογιών και του διαδικτύου, πρέπει οι νέες αυτές τεχνολογίες να χρησιμοποιούνται κατά την ανάπτυξη της αναγνωστικής πολιτικής, αποτελώντας μάλιστα βασικά εργαλεία (Κωσταγιόλας, 2006). Σήμερα το Διαδίκτυο προσφέρει νέες δυνατότητες, όπως τα ιστολόγια (weblogs), τα wikis και τα social bookmarkets, που διευκολύνουν την επικοινωνία και δημιουργούν νέους τρόπους διακίνησης της πληροφορίας (Gilleron & Kilgarriff 2007. Meerman Scott 2007).

Η ιστοσελίδα της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης μπορεί να συμβάλλει στην ενημέρωση και την προβολή των δραστηριοτήτων της αναγνωστικής πολιτικής, και να αξιοποιηθεί για τη δημιουργία νέων χρηστών-αναγνωστών. Η ενημέρωση για τις δραστηριότητες της βιβλιοθήκης και για τις νέες εκδόσεις μέσω της αποστολής μηνυμάτων με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο είναι επίσης σημαντική. Τα βιβλιοφιλικά ιστολόγια (bookblogs) περιλαμβάνουν κείμενα και στοιχεία σχετικά με το βιβλίο, τις βιβλιοθήκες, την ανάγνωση, την εκδοτική βιομηχανία, τη λογοτεχνική κριτική, τη συγγραφή, τη λογοτεχνία. Πολλές βιβλιοθήκες έχουν βιβλιοφιλικά ιστολόγια. Οι βιβλιοθηκονόμοι μέσω του νέου αυτού μέσου έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνουν για τις δραστηριότητες της βιβλιοθήκης και να προτείνουν συγκεκριμένους τίτλους, επικεντρώνοντας ίσως την προσοχή τους σε συγκεκριμένη ομάδα χρηστών. Ταυτόχρονα, μέσω των βιβλιοφιλικών ιστολογίων προσφέρεται η δυνατότητα διαλόγου, καθώς οι χρήστες διατυπώνουν τις απόψεις, τις κριτικές και τις προτάσεις τους τόσο για τις αναγνώσεις τους όσο και για τη λειτουργία και την περαιτέρω βελτίωση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης. Χαρακτηριστικό μάλιστα είναι ότι αρκετές βιβλιοθήκες χρησιμοποιούν τα βιβλιοφιλικά ιστολόγια ως εργαλείο για την προώθηση των λεσχών ανάγνωσης, που οι ίδιες έχουν δημιουργήσει στο πλαίσιο της αναγνωστικής πολιτικής τους. Τα ιστολόγια αυτά χρησιμοποιούνται και για την ενημέρωση και το συντονισμό των μελών-αναγνωστών της λέσχης ανάγνωσης.

Η Ανοικτή Πρόσβαση (η ελεύθερη, άμεση, διαρκής και απαλλαγμένη από περιορισμούς πρόσβαση μέσω του διαδικτύου σε επιστημονικές δημοσιεύσεις) έχει επαναπροσδιορίσει τους όρους της επιστημονικής, ερευνητικής και εκδοτικής δραστηριότητας κατά τα τελευταία έτη. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες διεθνώς και στην Ελλάδα έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και την εδραίωση του κινήματος της Ανοικτής Πρόσβασης (Bosc & Harnan, 2005). Τα αποθετήρια (repositories), η διαχείριση της γκρίζας βιβλιογραφίας, που παράγεται στα πανεπιστήμια (ETDs management), και η ανάπτυξη των περιοδικών Ανοικτής Πρόσβασης (Open Access Journals) αποτελούν σε μεγάλο βαθμό έργο των

ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών (Banou & Kostagiolas, 2007). Η Ανοικτή Πρόσβαση συνδέεται, επίσης, με τους νέους τρόπους εκδόσεων (Thatcher, 2007) καθώς και με την ποιότητα της αναγνωστικής πολιτικής των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, καθώς οι χρήστες εξοικειώνονται με την εύρεση και αξιολόγηση πληροφοριών, και κυρίως με την επιστημονική έρευνα.

4. Συμπεράσματα

Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη μακροπρόθεσμης αναγνωστικής πολιτικής, η οποία στηρίζεται στη μελέτη της αναγνωστικής συμπεριφοράς των φοιτητών, οφείλει να αποτελεί προτεραιότητα και να συνιστά ουσιαστικό στοιχείο της αποστολής και της πολιτικής των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Απαραίτητη, πάντως, προϋπόθεση αποτελεί η έρευνα μέσω ερωτηματολογίου, ώστε να διερευνηθούν οι αναγνωστικές συνήθειες και αντιλήψεις, και οι ανάγκες και προσδοκίες των αναγνωστών. Οι προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές, ως μελλοντικοί επιστήμονες και επαγγελματίες, στηρίζονται στην αξιολόγηση και στη διαχείριση της πληροφορίας. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, μέσω της αναγνωστικής πολιτικής, μπορούν να εκπαιδεύσουν τους χρήστες, ώστε να εξελιχθούν σε δημιουργικούς αναγνώστες και σε επαρκείς επιστήμονες. Άλλωστε, οι φοιτητές-χρήστες των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών βρίσκονται σε μια ηλικία, στην οποία ακόμη διαμορφώνεται η προσωπικότητά τους, και σε έναν χώρο, στον οποίο τους δίδεται η δυνατότητα να καλλιεργήσουν με ελευθερία τον χαρακτήρα τους και να αποκτήσουν επιστημονικό ήθος.

Συνεπώς, η ποιότητα της αναγνωστικής πολιτικής, όπως εφαρμόζεται μέσα από τις επιμέρους δράσεις, συνδράμει στην εδραίωση αναγνωστικών συνηθειών, στην πνευματική καλλιέργεια, στη διαμόρφωση επιστημονικού ήθους και στην παροχή μεθοδολογίας και εργαλείων για την αξιολόγηση της πληροφορίας. Ο ρόλος των νέων τεχνολογιών της πληροφόρησης, σε συνδυασμό με παραδοσιακές, δοκιμασμένες μεθόδους, όπως τα σεμινάρια και την έκδοση κειμένων, μπορεί να αποδώσει καρπούς, όπως στην περίπτωση του Penn Reading Project του Πανεπιστημίου της Pennsylvania.

Βιβλιογραφία

- Banou, Christina & Kostagiolas, Petros A. & Olenoglou, Anna-Maria, 2008. «The reading behavioural patterns of the Ionian University graduate students: reading policy of the Greek academic libraries». *Library Management*, vol. 29 No. 6/7, pp. 489-503.
- Banou, G. Christina & Kostagiolas, P. A., 2007. “Managing Expectations for Open Access in Greece: Perceptions from the Publishers and Academic Libraries. ELPUB2007”, *Openness in Digital Publishing: Awareness, Discovery and Access-Proceedings of the 11th International Conference on Electronic Publishing held in Vienna, Austria 13-15 June 2007*. Vienna, pp. 229-238 (http://elpub.scix.net/cgi-bin/works/Show?121_elpub2007).
- Bolter, David Jay, 2006. *Οι μεταμορφώσεις της γραφής. Υπολογιστές, υπερκείμενο και αναμορφώσεις της τυπογραφίας*. μτφρ. Δημήτρης Ντούνας, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Bosc, H. – Harnan, S, 2005. “In a paperless world a new role for academic libraries: providing open access”. *Learned Publishing*, 18 (2), p. 95-99.
- Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, 1999. *Πανελλήνια έρευνα αναγνωστικής συμπεριφοράς. Σύνοψη αποτελεσμάτων*. Αθήνα: Εθνικό κέντρο βιβλίου.
- Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, 2004. *Β' Πανελλήνια έρευνα αναγνωστικής συμπεριφοράς και πολιτιστικών πρακτικών*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.ekebi.gr/erevnes/anagn04/index.htm>
- Franklin, Benjamin, 2005. *The autobiography*, edited by Peter Conn, preface by Amy Gutmann, Penn Reading Project Edition. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.
- Gilleron, Rebecca & Kilgarriff, Katheryn, 2007. *The bookaholics' guide to Book Blogs*, London – New York: Marion Boyars Publishers.
- IFLA. Reading Section, 2007. *Strategic Plan of the Reading Section 2007-2008*, in <http://www.ifla.org/VII/s33/annual/sp33-07-08.pdf>
- Krolak, Lisa, 2005. *The role of libraries in the creation of literary environments*, Hamburg: UNESCO Institute for Education, in http://www.ifla.org/VII/s33/pub/s33_Krolak%20L.pdf
- Κωσταγιόλας, Π. Α., 2006. «Διοίκηση ποιότητας στις σύγχρονες βιβλιοθήκες – υπηρεσίες πληροφόρησης: ο ρόλος των προσδοκιών των χρηστών». *Τεκμήριον, Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήμα Αρχειονομίας - Βιβλιοθηκονομίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο*. 6, σ. 143-162.
- Meerman Scott, David, 2007. *The new rules of marketing and PR: How to use news releases, blogs, podcasting, viral marketing, and online media to reach buyers directly*. London: Wiley.
- ΜΟΠΑΒ, 2006. *Στατιστικά στοιχεία ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.mopab.gr/statistics/annual/annual_gre_01.php (πρόσβαση στις 07/08/2008).
- Μπάνου, Χριστίνα, 2007. «Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και αναγνωστική πολιτική σε μια μεταβατική εποχή», *Πρακτικά 13^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Μετα-βιβλιοθήκες. Οι βιβλιοθήκες μετά το διαδίκτυο και τον παγκόσμιο ιστό*, Κέρκυρα 13-15 Οκτωβρίου 2004. Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο, σ. 191-204.

- Phillips, Angus, 2004. Where is the Value in Publishing? The Internet and the Publishing Value Chain, *The International Journal of the Book*. 2, pp. 241-245.
- Simmonds, Patience L. & Andaleeb, Syed Saad, 2001. "Usage of Academic Libraries : The Role of Quality Service, and User Characteristics". *Library Trends*, in http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m1387/is_4_49/ai_77811348
- Thatcher, S., 2007, "The challenge of open access for university presses". *Learned Publishing*. 20 (3), pp. 165-172.